

บทที่ 16

หลักการใช้และการเตรียมวัสดุตั้งแสดง

บทที่ 16

หลักการใช้และการเตรียมวัสดุตั้งแสดง

หลักการใช้และการเตรียมวัสดุตั้งแสดง

วัสดุตั้งแสดง (Displaying Materials)

วัสดุตั้งแสดงหมายถึงวัสดุที่ใช้สำหรับติดวัสดุกราฟิกต่าง ๆ ทั้งรูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนผัง รวมทั้งวัสดุสามมิติพวกของจริง หุ่นจำลองของตัวอย่าง และตั้งแสดงไว้ประกอบการเรียนการสอน หรือการจัดนิทรรศการ จะเห็นได้ว่าวัสดุตั้งแสดงนั้นมีใช้วัสดุกราฟิกโดยตรง แต่เป็นวัสดุที่จะใช้ประกอบในการแสดงวัสดุตั้งแสดงมีอยู่หลายชนิดด้วยกันเช่น

1. ป้ายนิเทศ (Bulletin Board)
2. ขาหยั่งตั้งแสดง (Display Easels)
3. กระดานผ้าสำลี (Electric Board)
4. กระดานตะขอและห่วง (Hook and Loop Board)
5. กระเป๋าผนัง (Wall Bag)
6. กระดานไฟฟ้า (Electric Board)
7. กระดานแม่เหล็ก (Magnetic Chalk Board)

วัสดุตั้งแสดงแต่ละชนิดนี้ก็มีรูปร่างลักษณะและวัสดุที่ทำ วิธีการใช้แตกต่างกันออกไป ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

ป้ายนิเทศ

เป็นวัสดุตั้งแสดงที่มีลักษณะเป็นกระดานทำด้วยไม้เนื้ออ่อนเช่น ไม้ฉัด กระดาษ ชันอ้อย กระดาษซีโลเทก ซึ่งนำมาทาสีให้เรียบร้อย หรือนำมาหุ้มด้วยผ้าสำลีหรือผ้าสักหลาด เพื่อประโยชน์ในการติดประกาศ รูปภาพ แผนสถิติ และแผนภูมิต่าง ๆ ในการเรียนการสอนหรือใช้เพื่อเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนมากขึ้น

หลักการให้และการเตรียมเอกสารสิ่งพิมพ์

เอกสารสิ่งพิมพ์จัดว่าเป็นวัสดุกราฟิกอีกประเภทหนึ่งที่จำเป็นในการใช้ประกอบการเรียนการสอน เพราะเอกสารสิ่งพิมพ์อาจเตรียมได้หลายลักษณะต่าง ๆ กัน และสามารถนำมาใช้ได้ในทุกลำดับขั้นของการสอน เช่นเดียวกับวัสดุอุปกรณ์ประเภทอื่นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และวิจารณญาณของครูผู้สอนเอง

ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้นของหนังสือเล่มนี้ว่าระบบการพิมพ์นั้นมีหลายระบบด้วยกัน ดังนั้นในการเตรียมเอกสารสิ่งพิมพ์ประกอบการเรียนการสอนอาจทำได้หลายแบบ แต่ในที่นี้เราจะเน้นเฉพาะวิธีการอัดโรเนียว ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายสะดวก และใช้กันโดยทั่วไป

วิธีการเตรียมเอกสารสิ่งพิมพ์

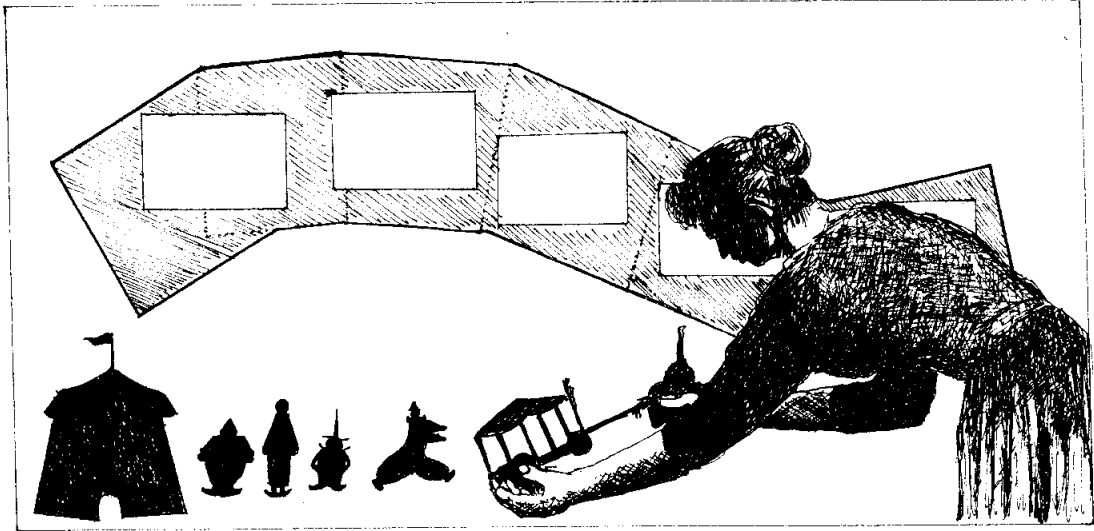
ในการเตรียมเอกสารสิ่งพิมพ์ประกอบการเรียนการสอนควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาบทเรียนดูว่าควรจะทำเอกสารสิ่งพิมพ์ประกอบการเรียนการสอนบทเรียนนั้นหรือไม่
2. พิจารณาว่าหากจะทำ จะทำในลักษณะใด และจะใช้ในชั้นใดของการเรียนการสอน
3. สำนวณจำนวนผู้เรียนว่ามีมากน้อยเท่าใด ครูผู้สอนร่วมกันมีความต้องการด้วยหรือไม่ รวมแล้วจะต้องเตรียมเอกสารเป็นจำนวนเท่าใด
4. สำนวณว่าโรงเรียนมีเครื่องช่วยเขียนกระดาษไขแบบใดหรือไม่เช่น ต้องเขียนด้วยมือหรือมีเครื่องปรุกระดาษไขแบบต่าง ๆ
5. สำนวณเรื่องความสะดวกต่าง ๆ ที่มีเช่น โรงเรียนมีเครื่องอัดโรเนียวหรือไม่ มีกระดาษไขกระดาษโรเนียว หมึกพิมพ์หรือเปล่า หรือมีบริการด้านนี้เพียงใด

ลักษณะของป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศที่ใช้ในโรงเรียนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

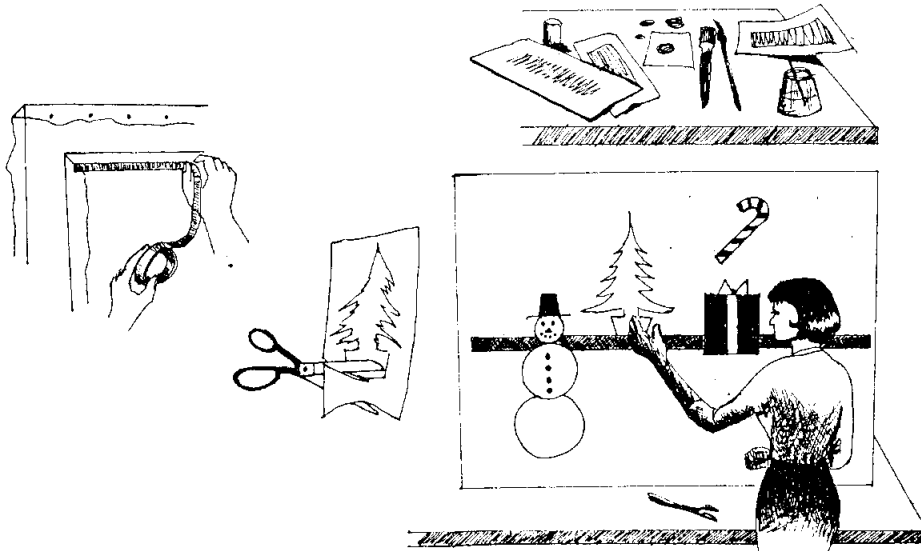
1. ขนาดไม่ควรเล็กกว่า 30" x 40" เพราะหากขนาดเล็กกว่านี้จะไม่สามารถเป็นที่ติดประกาศหรือติดสิ่งที่ต้องการจะแสดงได้เหมาะสม
2. วัสดุที่ใช้ทำแผ่นป้ายควรเป็นไม้เนื้ออ่อนเช่นกระดาษชั้นอ้อยเพื่อความสะดวกในการติดภาพโดยใช้ เป็กกดให้ติดกับป้ายนิเทศได้ และป้ายนิเทศที่ดีควรจะมีขอบเพื่อจำกัดขอบเขตของสายตา และเพื่อให้ผู้ดูรู้ได้ว่าตนจะดูได้ในขอบเขตแค่ไหน
3. ติดหรือตั้งแสดงอยู่ในระดับสายตา ไม่สูงหรือต่ำเกินไป และควรจะต้องอยู่ในตำแหน่งที่ดึงดูดความสนใจ

หลักในการจัดป้ายนิเทศ

ในการจัดป้ายนิเทศควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

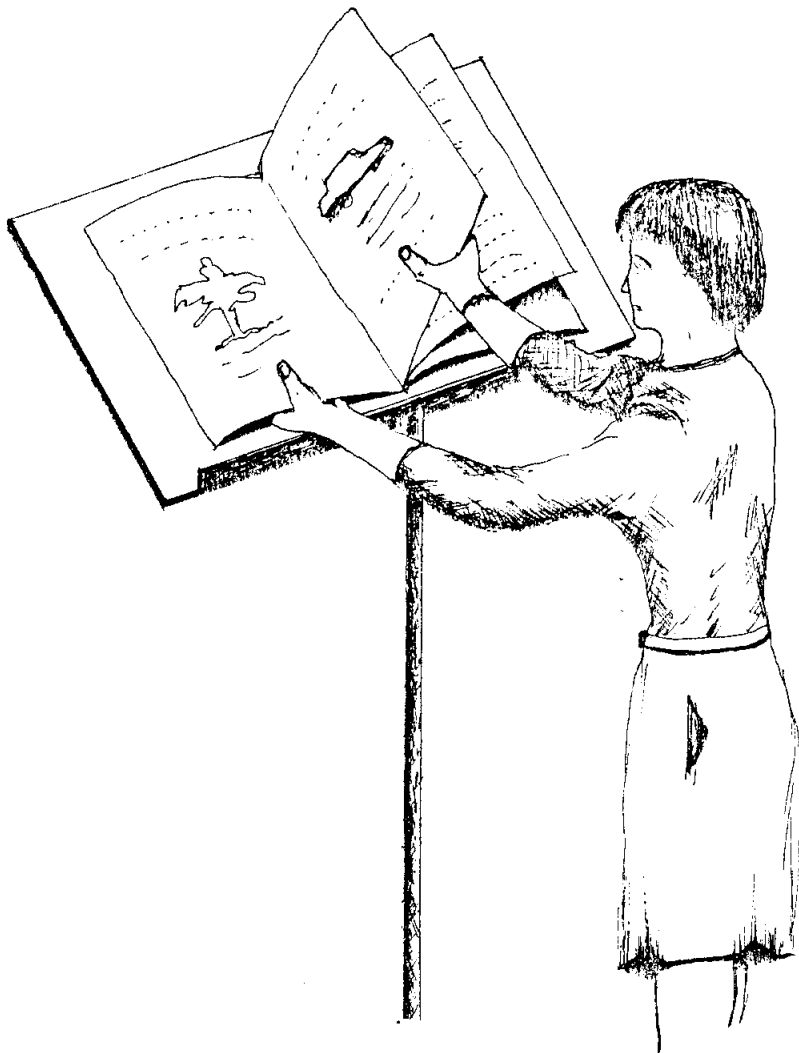
1. มีความง่าย คือง่ายต่อการดูและดูแล้วทำให้เกิดความเข้าใจ โดยอาจจะใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่กระชับรัดกุม หรือตัวอักษรที่บรรยายมีขนาดใหญ่อ่านได้ชัดเจน เป็นต้น
2. มีจุดรวมอันเดียว หมายความว่าไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือรูปแบบ จะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือส่งเสริมกันไม่แยกกันไปคนละทาง
3. มีความสมดุล คือสมดุลทั้งรูปร่าง สี และสายตา
4. มีความกลมกลืนกันหรือตัดกัน ในแง่ของสี ลักษณะผิว เส้น และฟอร์มหรือรูปร่าง

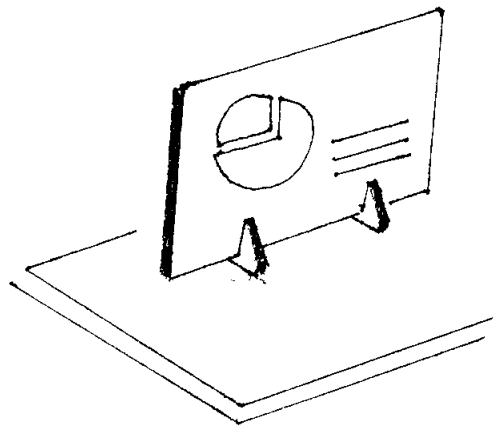
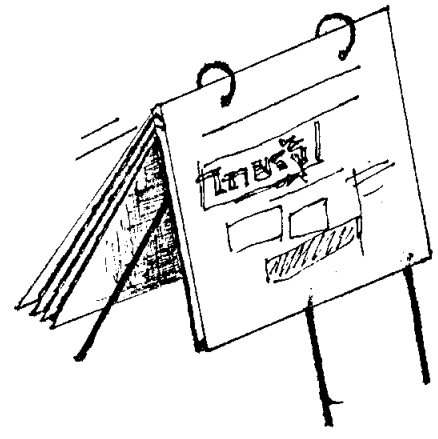
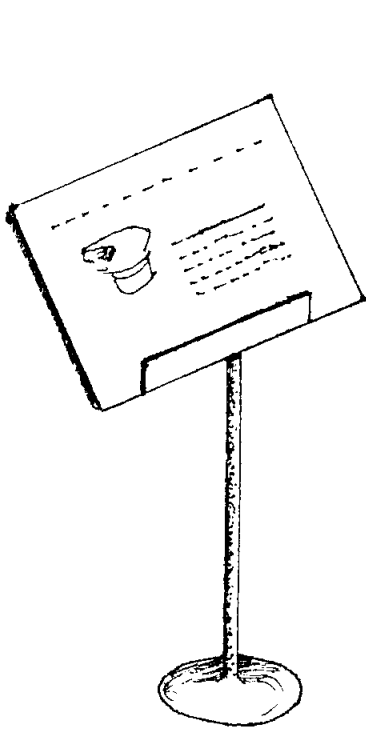

ขาหยั่งตั้งแสดง

เป็นวัสดุที่มีไว้สำหรับตั้งแสดงรูปภาพโดยเฉพาะ มีหลายแบบตั้งที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็งและโลหะ มีทั้งแบบตั้งแสดงบนโต๊ะและขาตั้งพื้น ใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยภาพที่วางตั้งแสดงนั้นอาจจะเป็นภาพเดี่ยวหรือภาพชุดก็ได้ หากเป็นภาพชุด (ชนิดที่มีใช้ภาพพลิก) เวลาใช้ก็ต้องมีผู้ควบคุมคอยบรรยายหรืออธิบายประกอบ

ขาหยั่งตั้งแสดงนี้เวลาใช้ประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียนควรตั้งให้สูงกวาระดับสายตาของผู้เรียน และเลือกชนิดที่เหมาะสม

กระดานผ้าสำลี

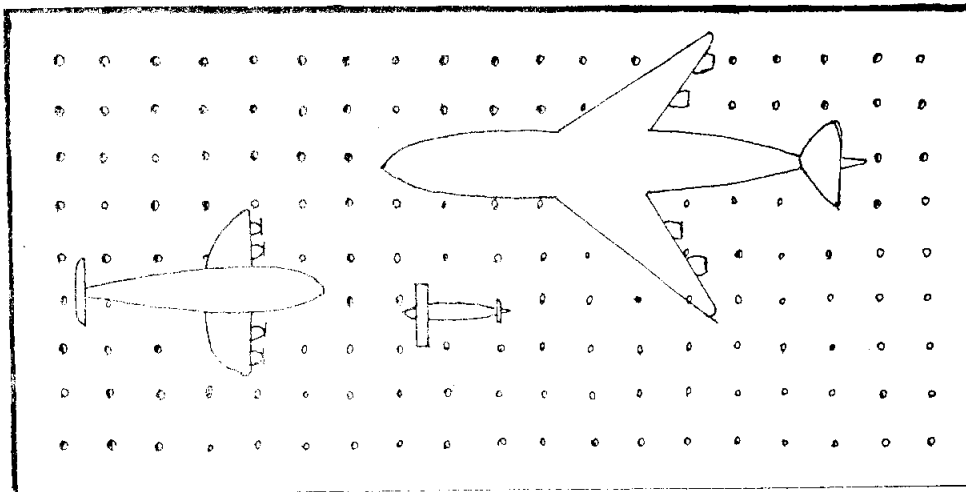
เป็นวัสดุตั้งแสดงที่ใช้ในการแสดงความคิดรวบยอดหรือขอบวนการต่าง ๆ หรือการเล่าเรื่องราวโดยการเพิ่มส่วนต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ตามลำดับ ตัวกระดานอาจทำด้วยไม้พลายู๊ด แผ่นเมโซไนท์ กระดาษชั้นอ้อย แผ่นโฟม หรือไม้กระดานก็ได้แล้วหุ้มด้วยผ้าสำลีหรือผ้าสักหลาด ผ้าที่ใช้ต้องใช้สีเข้มเช่น สีเขียวเข้ม สีน้ำเงิน สีน้ำตาล และสีเลือดหมู การเขียนตัวหนังสือหรือไดอะแกรมควรเขียนด้วยหมึกดำบนกระดาษขาว วัสดุที่นำมาใช้ติดควรเลือกสีให้ตัดกับแผ่นป้าย ด้านหลังของวัสดุที่นำมาติดต้องติดด้วยผ้าสำลีหรือกระดาษทรายซึ่งจะช่วยยึดวัสดุให้ติดกับกระดาน (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ศึกษาได้จากตำราวิชา AV 303 โดยคณาจารย์ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

กระดาษตะขอยาวและห่อ

เป็นวัสดุตั้งแสดงขนาดใหญ่มีอยู่ 2 ชนิดคือ ชนิดที่ทำด้วยไม้กระดานซึ่งหุ้มด้วยผ้าและมีห่วงในลอนเล็ก ๆ ติดอยู่เต็ม หรือชนิดที่ทำด้วยไม้กระดานเจาะรูทั้งแผ่น สามารถจะติดห่วงในลอนได้ กระดาษนี้ใช้สำหรับแขวนวัสดุที่ต้องการจะแสดง ฉะนั้นด้านหลังของวัสดุที่จะแสดงจะต้องติดตะขอยาวลอนให้แน่นหนา เพื่อจะได้แขวนกับห่วงและห่วงที่ติดกระดานก็จะต้องแข็งแรงสามารถแขวนวัสดุอะไร ๆ ได้ด้วย

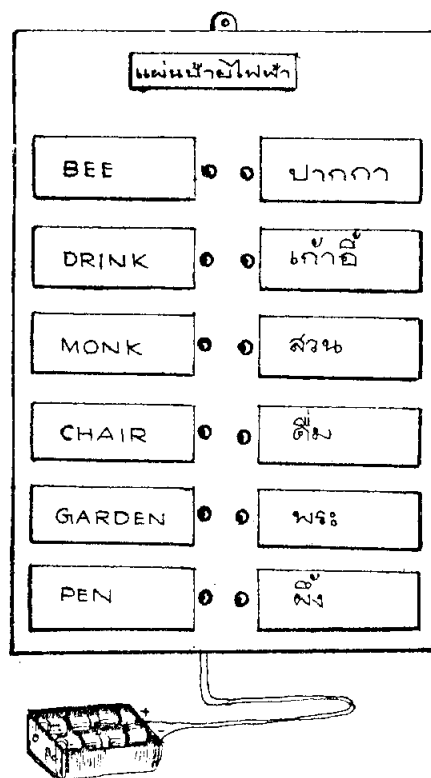
กระเป๋านั่ง

เป็นวัสดุตั้งแสดงที่ใช้สำหรับเสียบบัตรคำหรือรูปภาพ ทำด้วยไม้กระดานหรือแผ่นโฟมหรือกระดาษชั้นอ้อย แล้วหุ้มด้วยกระดาษห่อสีน้ำตาลซึ่งพับเป็นชั้น ๆ (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ศึกษาเพิ่มเติมได้จากตำรา AV 303 โสตทัศนศึกษา โดยคณาจารย์ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

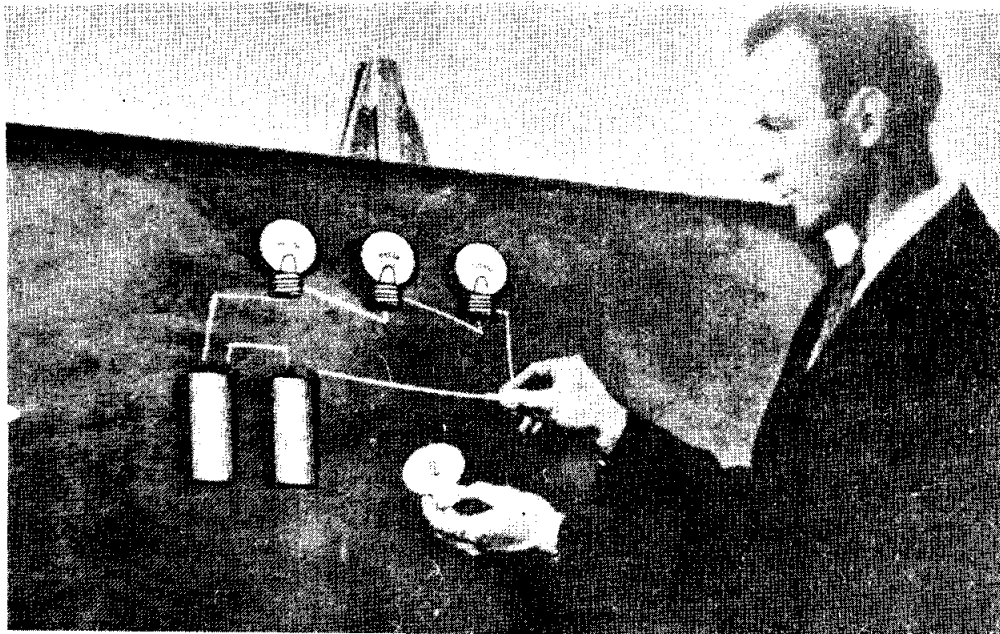
กระดานไฟฟ้า

เป็นวัสดุตั้งแสดงที่ใช้เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะของการเสนอเป็นปัญหาและให้ผู้ดูได้มีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์นั้น แล้วผู้ดูจะได้ทราบคำตอบของปัญหานั้นทันที โดยอาศัยกระแสไฟฟ้าเป็นตัวช่วยในการไขปัญหาในลักษณะที่ว่าหากผู้ดูหาคำตอบได้ถูกต้องก็จะมีแสงไฟสว่างขึ้นหรือมีเสียงกริ่งดังขึ้น เป็นวัสดุตั้งแสดงที่น่าสนใจมากที่สุดทีเดียว แต่ในการทำอาจจะค่อนข้างยากเพราะผู้ทำต้องมีความรู้ในเรื่องการต่อสายไฟฟ้าอยู่บ้าง

กระดานแม่เหล็ก

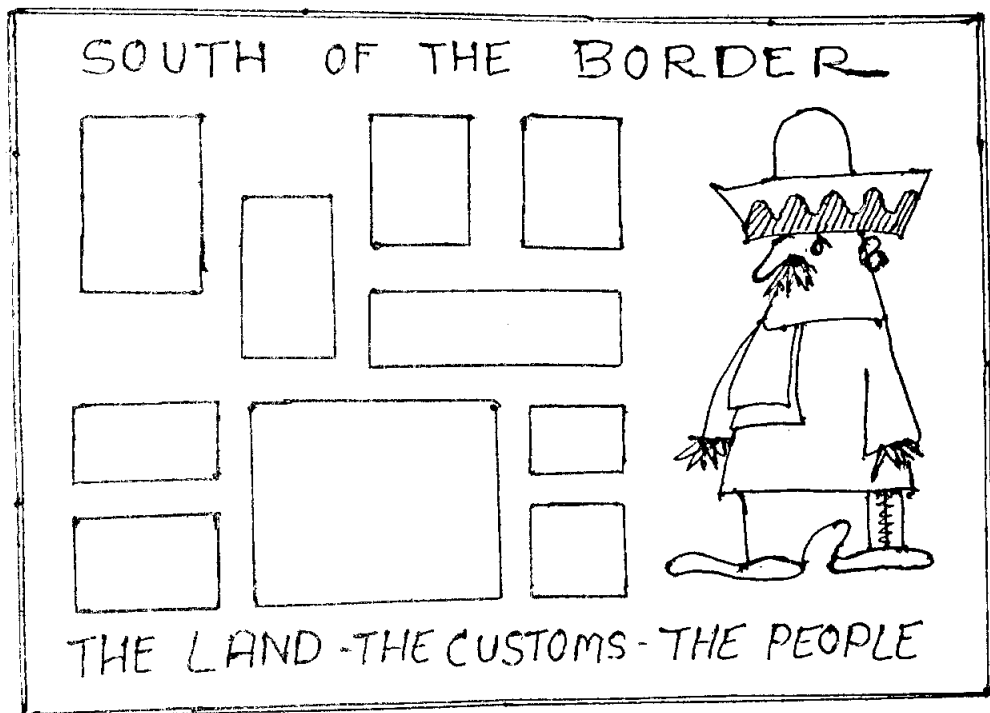
กระดานแม่เหล็กประกอบด้วยแผ่นเหล็กเรียบมักทาด้วยสีเขียว ใช้สำหรับติดวัสดุต่าง ๆ ที่ต้องการจะแสดงโดยวัสดุที่จะนำมาติดนั้นด้านหลังจะต้องมีแท่งแม่เหล็กเล็ก ๆ ติดอยู่จึงจะติดกับกระดานได้ ลักษณะการใช้ประโยชน์ของกระดานแม่เหล็กคล้ายกับกระดานผ้าสำหรับหรือกระดานตะขอและห่วง แต่ยึดหยุ่นได้มากกว่าเพราะผู้แสดงสามารถวาดหรือเขียนต่อเติมลงบนกระดานได้ด้วยชอล์ค และสามารถเคลื่อนย้ายวัสดุไปในทิศทางต่าง ๆ ได้สะดวกกว่า

ข้อควรคำนึงในการจัดวัสดุตั้งแสดง

ในการจัดวัสดุตั้งแสดงนั้นจะต้องคำนึงถึงว่ามันดึงดูดความสนใจหรือไม่ มีสีสันที่น่าดูหรือเปล่า และสามารถสื่อความหมายที่ต้องการหรือไม่ ดังนั้นในการจัดวัสดุตั้งแสดงควรจะได้มีการวางแผนเกี่ยวกับลักษณะการนำเสนอโดยการร่างแบบเสียก่อน โดยในการร่างแบบนั้นให้พิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความกลมกลืน การร่างแบบที่ดีต้องเริ่มต้นด้วยความกลมกลืนก่อน นั้นหมายถึงว่าในการร่างแบบจะต้องวางแผนให้ตัวอักษร สี และวัสดุต่าง ๆ ไปด้วยกันได้

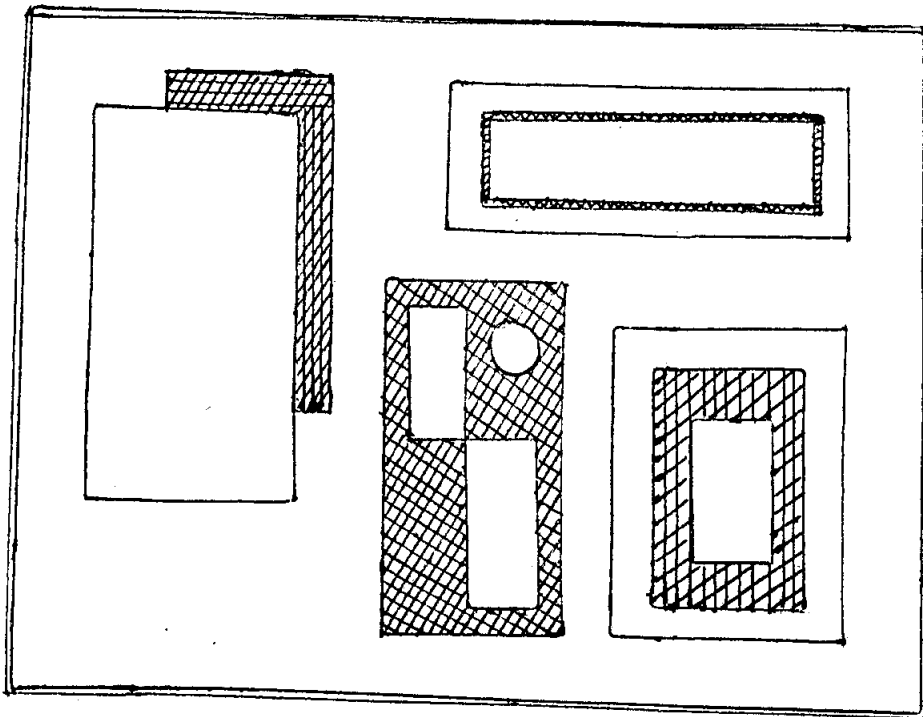

2. ความแตกต่าง หมายถึงว่าเมื่อเราต้องการให้จุดสำคัญของเรื่องที่เสนอเป็นที่เข้าใจได้ เราก็ต้องทำให้จุดนั้นเป็นจุดเด่น เช่น ให้ฉากหลังเป็นสีเข้มและให้รูปภาพหรือตัวหนังสือเป็นสีอ่อนเพื่อจะได้ตัดกันแลดูเด่น

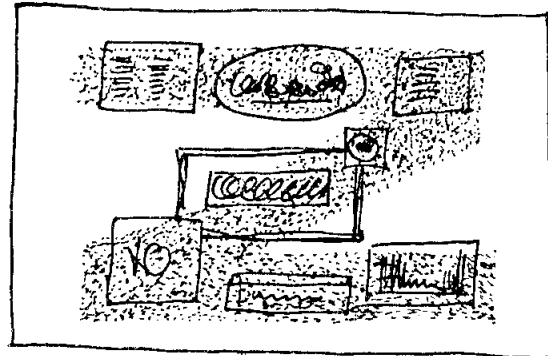
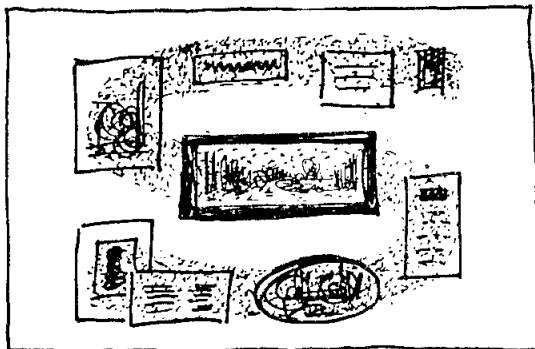
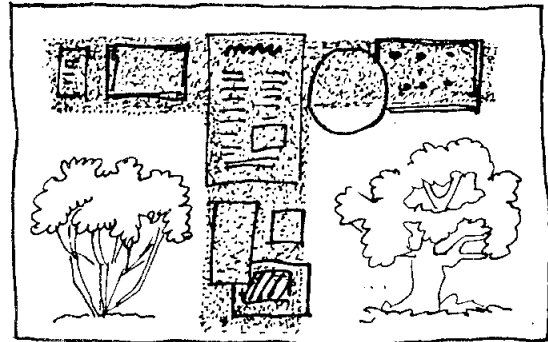
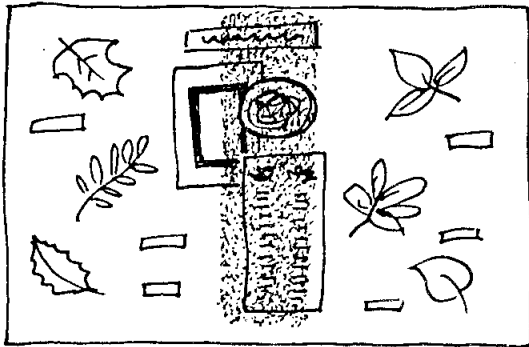
3. ความสมดุล ในการจัดจะต้องให้สมดุลเพื่อให้เกิดความสนใจมากขึ้น

4. การเน้น การร่างแบบที่ดีจะต้องมีการเน้นความคิดที่เป็นจุดศูนย์กลาง โดยอาจจะใช้ตัวหนังสือที่เหมาะสมและสีที่เด่นเพียงสีเดียวหรือหลายสีก็ได้

5. รูปร่าง การร่างแบบโดยออกแบบรูปร่างให้ดีจะเป็นการทำให้ผู้ดูได้ดู หรือศึกษารายละเอียดได้ถูกต้องตามลำดับ ลักษณะของรูปร่างที่ดี มักออกมาเป็น 4 แบบ คือแบบตัว I.S.T และ Z

นอกจากนี้ในการวางแผนงานควรจะพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ตัดสินใจให้แน่นอนว่าท่านกำลังพยายามจะสื่อความหมายในเรื่องอะไร
  2. พิจารณาผู้ชมว่าเป็นใคร มีความสนใจอะไร ลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ตัดสินใจได้ว่า จะตั้งวัสดุแสดงที่ไหน มีเนื้อหาและเทคนิคในการนำเสนออย่างไร จึงจะดึงดูดความสนใจของผู้ดู
  3. พิจารณาว่าจะตั้งวัสดุที่ได้จึงจะดึงดูดความสนใจ และจะดึงดูดความสนใจได้นานพอที่จะสื่อความหมายได้ทั้งหมด
  4. วางแผนล่วงหน้าไว้หลายๆ อย่าง ช่วยกันคิดหลายๆ คน จะได้แนวความคิดที่ดีๆ
- เมื่อถึงเวลาจัดวัสดุตั้งแสดง ก็ควรพิจารณาถึงหัวข้อต่อไปนี้ด้วยคือ
1. ตัดสินใจเลือกเรื่องและการดำเนินเรื่องที่จะทำ แล้วตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจและเขียนตัวหนังสือใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ดู

2. ใช้วัสดุนำทิศทาง และความสนใจของผู้ดูให้ติดตามดูเนื้อหาของเรื่อง โดยอาจใช้เชือกสี หรือริบบิ้น หรือลูกศรซึ่งทำด้วยกระดาษสี เป็นตัวคอยชี้นำจุดสนใจ
3. รวมเอาวัสดุที่จะทำให้ผู้ดูมีส่วนร่วมมาจัดแสดงเช่น แผ่นป้ายไฟฟ้า หรือด้วยการใช้คำถามในการนำเรื่องเช่น “ท่านทราบไหมว่า.....”, “ท่านรู้จัก.....หรือเปล่า” เป็นต้น
4. ใช้สีในการจัดเพื่อจะได้ช่วยให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
5. ใช้วัสดุหลาย ๆ อย่างในการจัดเพื่อชวนให้น่าสนใจยิ่งขึ้นเช่น ใช้ภาพขยาย ภาพถ่าย ภาพจากแมกกาซีน ของจริง หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนสถิติ ฯลฯ